

བྱ་བོད་ལྟ་སྤྱད་མིའི་ལུས་པའི་གཞག་ལས་
རིག་པའི་བ་སྟད།

藏汉对照人体解剖学词典

བྱ་མདོ་ལྷ་བླ་སྤྱད་མིའི་ལུས་པའི་གཞག་ལས་
恰多·鲁强杰编译

图书在版编目(CIP)数据

《汉藏对照人体解剖学词典》/恰多·鲁强杰编译. —北京:民族出版社,1998.5

ISBN 7-105-03016-X

I. 汉… II. 恰… III. 解剖学—词典—汉、藏 IV. R322-61

中国版本图书馆 CIP 数据核字(98)第 02642 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

民族出版社微机照排 迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

1998 年 6 月第 1 版 1998 年 6 月北京第 1 次印刷

开本:850×1168 毫米 1/32 印张:6

印数:0001—2000 册 定价:8.60 元

该书如有印装质量问题,请与本社发行部联系退换

(总编室电话:64212794;发行部电话:64211734)

ཚོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ།

责任编辑:

མདུན་ཤོག་མངོས་རིས།

封面设计:

པར་ཁུས་འགན་འཁུར་པ།

责任校对:

འཇམ་དགའ།

江 嘎

ཀམ་རྩི་ཨེ་ཆེ་རིང་།

吾 要

ཆེ་རིང་མཆོ་མ།

次仁措姆

རྒྱ་བོད་ཤར་སྐྱར་མིའི་ལྷན་ཁོངས་གསལ་ལས་རིག་པའི་བ་སྟད།
བྱ་མདོ་སྐྱ་བྱ་མས་རྒྱལ་གྱིས་སྐྱར་སྒྲིག་བྱས།

*

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་གིས་བསྐྱར་ཞིང་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས།

(པེ་ཅིང་རྫོ་མིང་ལེ་བྱང་ལམ་ཨང་14པ། སྐྱག་ཨང་100013

ཁ་པར་ཨང་གྲངས་010 - 64234411)

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་གི་ཕྱིས་འཁོར་ནས་བསྒྲིགས།

ཏི་ཞིན་པར་ཁང་ནས་པར་བཏབ།

1998ལོའི་ཟླ6པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྒྲིགས།

1998ལོའི་ཟླ6པར་པེ་ཅིན་དུ་པར་ཞུངས་དང་པོ་བསྐྱབ།

དེབ་ཆད། 850×1168ཏེའི་སྒྲིའི་1/32 དཔར་ཤོག་6

དཔར་གྲངས། 0001 - 2000 དེབ་རེར་སྟོར་8.60

དཔེ་ཐུན་གསལ་བཤད།

རང་མེད་པོད་རིགས་ནི་ཐུར་ནས་བཟུང་མི་རིགས་གཞན་གྱི་ཐོན་ཐོན་
མེས་རིག་ལག་ཙལ་ལ་སློབ་སློབ་དང་ཞིབ་འཇུག་གིས་རང་གི་མེས་རིག་དང་ལག་
ཙལ་དུ་བཟུང་བའི་སློབ་བཟང་དང་བར་བརྟེན་ཆུང་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་པོད་
ཀྱི་རིག་གནས་འཛིན་སློབ་སློབ་གསུམ་བྱས་ནས་ང་ཚོར་རིག་གནས་ཀྱི་གཅིས་
ནོར་ཙམ་ཆེན་ཏེ་ཅང་མང་པོ་ཤུལ་དུ་བཞག་ཡོད་པ་གསུང་བ་ཚོས་ཐུར་ལས་
ལྷག་པའི་སློབ་ནས་འཛིན་སློབ་བྱ་དགོས་པ་ནི་ཉུང་སློབ་ཀྱང་ཅི་དགོས། མི་རིགས་
གཞན་གྱི་གསོ་རིག་དང་སློབ་རིག་བྱེད་ཅིང་པོད་ཀྱི་གསོ་རིག་ལ་སློབ་པའི་ཆེད་
དུ་མདོ་སྨྲ་དེ་པ་བྱ་མདོ་སྨྲ་བམས་རྒྱལ་ལགས་ཀྱིས་《རྒྱ་པོད་ཤན་ཐུར་གྱི་མེད་ལྟས་
པོད་གསལ་ལས་རིག་པའི་བསྟན་པ་ཞིག་ཐུར་སློབ་བྱས་འདུག་པ་འདི་ནི་
མི་རིགས་ཀྱི་མེས་རིག་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་དུ་ཁ་བ་ཅན་པའི་གསོ་རིག་བད་དེས་
སྤྱད་ཀྱི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གདོན་མི་བཤོ། གཞན་ཡང་རྒྱལ་
སྤྱིའི་ཐོན་ཐོན་རྒྱ་ཚད་ཀྱི་རྗེས་སློབ་ཆེད་ཆོན་རིག་ལག་ཙལ་དང་སློབ་སློབ་གསོ་
རིག་གི་བརྒྱ་ཆད་ཆད་ལྷན་ཅན་དུ་སྤྱར་བའི་གལ་འགངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་
གཞིགས་ནས་པོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་བརྒྱ་ཆད་གཅིག་ཀྱང་ཡོང་བར་གཡང་ཁི་
འགྲུགས་མིར་རྟོག་པ་འཕངས་པའི་དཔེ་ཉུར་ཕན་ཆ་ཕན་བྱ་ཉེར་བའི་རེ་བ་སྤྱིང་
བཅངས་ཀྱིས་དེད་དཔེ་ཐུན་ཁང་གིས་དེ་བའདི་པར་དུ་བཏབ་ནས་རྒྱ་ཆེད་སློབ་
པ་པོའི་སྤྱན་ཐུར་འབུལ་རྒྱ་ཡིན་ལགས་ན་མ་འགྲིག་པ་དང་མ་དག་པ་ཅི་རིགས་
ཐུང་བ་ཡོད་ཤིག་ལ་སློབ་པ་པོ་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དུ་གསོ་བ་རིག་པའི་མཁས་
དབང་རྣམས་པས་དགོངས་འཆར་ལྷག་སྤྱོད་ཡོད་པ་ལྟ།

དེབ་འདི་དཔེ་སྟུན་བྱེད་པར་ཨ་མེ་རི་ཀའི་ནེུ་ཡིག་ཀུན་པན་ཐེབས་ཙམ་
ཚོགས་པ་ནས་རོགས་དངུལ་གྱི་ཞལ་འདེབས་སྟུར་གནང་བར་བྱགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་
དང་བཅས།

མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་ནས།

དཀར་ཆག

འགོ་བརྗོད།	(1)
ལྷན་སྐྱེག་པའི་གཏམ།	(3)
ས་བཅད་དང་པོ། འགྲེལ་སྦྱོང་མ་ལག	(8)
དང་པོ། རུས་པ།	(8)
གཉིས་པ། རུས་པ་སྒྲེལ་བྱེད།	(12)
གསུམ་པ། བ་གྲིམ།	(16)
ས་བཅད་གཉིས་པ། འཇུ་བྱེད་མ་ལག	(21)
དང་པོ། འཇུ་བྱེད་ལམ་བུ།	(21)
གཉིས་པ། འཇུ་བྱེད་གཤེར་ཆེན།	(26)
ས་བཅད་གསུམ་པ། འབྱེན་རྒྱལ་མ་ལག	(29)
དང་པོ། དབྱུགས་ལམ།	(29)
གཉིས་པ། རྩོ་བ།	(32)
གསུམ་པ། བང་སྒྱི།	(33)
ས་བཅད་བཞི་པ། གཅིན་ཁྲུང་མ་ལག	(34)
དང་པོ། མཁལ་མ།	(34)
གཉིས་པ། གཅིན་འབྲེན་སྤྲུ་གྲ།	(35)
གསུམ་པ། ལྷང་པ།	(36)
བཞི་པ། གཅིན་ལམ།	(36)
ས་བཅད་ལྔ་པ། རྒྱུ་འཕེལ་མ་ལག	(37)

དང་པོ། རྒྱུས་པའི་རྒྱུ་འཕེལ་དབང་པོ།	(37)
གཉིས་པ། བུད་མེད་ཀྱི་རྒྱུ་འཕེལ་དབང་པོ།	(40)
ས་བཅད་རྒྱག་པ། འཁོར་རྒྱུད་མ་ལག་.....	(43)
དང་པོ། རྒྱུ་ཁམས་ཁྲག་རྩའི་མ་ལག་.....	(44)
གཉིས་པ། རྩོན་བྱའི་མ་ལག་.....	(52)
ས་བཅད་བདུན་པ། ཚོར་ཤེས་དབང་པོ།	(55)
དང་པོ། མིག་	(55)
གཉིས་པ། རྩ་བ།	(58)
གསུམ་པ། རྣ།	(59)
བཞི་པ། རྩེ།	(60)
ལྔ་པ། རེག་བྱ།.....	(60)
ས་བཅད་བརྒྱད་པ། དབང་རྩའི་མ་ལག་	(61)
དང་པོ། རྩེ་རྒྱུང་དབང་རྩའི་མ་ལག་	(62)
གཉིས་པ། མཐའ་འཁོར་དབང་རྩའི་མ་ལག་.....	(65)
ས་བཅད་དགུ་པ། ཟགས་ཐོན་ནང་མའི་མ་ལག་.....	(69)
དཔེ་རིས།	(71)
རྒྱ་ལོད་ཤན་སྐྱར་གྱི་སྒྲ་འཛོལ་བཤེ།	(151)

འགྲོ་བརྒྱུད།

《ཕྱ་བོད་ཤན་སྐྱར་གྱི་མིའི་ལྷན་པོའི་གཤག་ལས་རིག་པའི་བ་སྟང་》
ཅས་པའི་དཔེ་དེབ་འདིའི་སྒྲིག་པ་པོ་སྟོ་མཐུན་བྱ་མདོ་སྟེ་བྱ་བམས་ཀྱལ་ནི་མཆོ་
སྟོན་ཞིང་ཆེན་མཆོ་སྟོ་བོད་རིགས་རང་སློང་ཁྲལ་བོད་སྟོན་ཁང་ནས་བོད་སྟོང་ས་
ལྷགས་རི་བོད་ལྷགས་གསོ་རིག་སྟོབ་གྲུ་ཆེན་མོར་བཅས་སྟོང་དུ་ཕེབས་པ་ཞིག་རེད།

ཁོང་གིས་བཅས་སྟོང་གི་མོ་སྟོབས་དང་བཟུན་ནས་རང་རེའི་གསོ་རིག་རིག་
གཞུང་ལ་ཉུ་ཉི་ཤེས་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་རིག་གཞུང་དུ་དངོས་
འབྱེད་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྟོན་ནས་བཟུན་པའི་མི་ལྷན་གྱི་གྲུབ་ཆའི་ཤ་དང་། རུས་པ།
ཅ་དཀར་ནག་ ཕྱ་ཕྱས་སོགས་ཀྱི་མིང་ཆོག་གི་བ་སྟང་ཆིག་སྟོང་ལྷག་ཙམ་བསྟུས་
ནས་ཕྱ་བོད་སྟང་གཉིས་ཤན་སྐྱར་བྱས་ནས་བསྒྲིགས་པ་འདི་ནི་ཁ་གསལ་ཞིང་།
མོ་བདེ་བ། མི་ལྷན་བ་མལ་གྱི་གནས་ལྷགས་དང་མཐུན་པ། སྟང་ཡིག་གཞན་
ཀྱི་བ་སྟང་གཡར་མི་དགོས་པར། བོད་རང་གི་སྟང་གྱིས་བ་སྟང་ཕལ་ཆེར་སྟོན་
རུས་པ་བཅས་ཀྱི་དགེ་མཆན་ལྡན་པ་ཞིག་རེད།

དཔེ་དེབ་འདི་ནི། གསོ་རིག་ལ་སྟོབ་སྟོང་བྱེད་འདོད་ཡོད་མཁན་གཞོན་
ལུ་དོན་གཉེར་ཅན་ཆོ་ལ་སྟོབས་བདེ་ལ་ཕན་འབྲས་ངེས་ཅན་ཞིག་ཐོན་བྱུང་ངེས་
སུ་འདུག་ལ། རང་རེའི་གསོ་རིག་རིག་གཞུང་ནང་དུ་མི་ལྷན་གྱི་གྲུབ་ཆའི་བ་
སྟང་ཆ་མ་ཆང་བའི་ངོས་འཛིན་བྱེད་མཁན་ཆའི་ཉུ་ཉི་ཤེས་པ་ལའང་རུས་པ་
ཐོན་སྟེད།

མིའི་ལྷན་གྱི་གྲུབ་ཆ། ཤ་གི་མ་དང་། རུས་པ། ཅ་དཀར་ནག་སོགས་ཀྱི་

གནས་ལུགས་དང་། གནས་ལུལ། རྣམ་གྲངས། བྱེད་ལས་བཅས་ཀྱི་བ་སྟང་
 རྣམས་རང་རེའི་རྒྱ་ཆེའི་གཞུང་དུ་དངོས་ཤུགས་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟན་ཡོད་
 ཀྱང་། གནས་ལུགས། བྱེད་ལས། བཅོས་ཐབས་བཅས་སྟན་ཅིག་ཏུ་བསྟན་
 པས་ལས་དང་པོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བཅོལ་བཀའ་ཞིང་། ཡིད་ལ་འཇགས་པར་
 དཀའ་ཆོགས་ཆེ་བས། འདིར་སྟོགས་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིགས་པས་ལྟ་བུ་ཞིང་།
 ཡིད་ལ་འཇགས་སྟེ་བ་བཅས་ཀྱི་དགོ་མཆན་ཆེ།

རང་རེའི་གསོ་རིག་གི་མིའི་ལུས་ཀྱི་གྲུབ་ཆའི་མིང་ཆོག་བ་སྟང་འདི་ཙམ་
 ཞིག་གསལ་རྟོགས་བྱུང་བའི་ཐོག་མའི་ཆར་གཞིའི་སྟེང་རིམ་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་
 དང་། རྟོག་དཔྱད་བྱས་ནས་མི་ལུས་ཐ་མལ་ལ་ཡོད་པའི་ཤ། ཏུས། ཙ།
 རྒྱ་རྒྱས། རྟོག་སྟོན་བཅས་ཀྱི་གནས་ལུགས་དངོས་གསལ་རྟོགས་ཡོང་རྒྱར་པན་
 པ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རང་རེའི་གསོ་རིག་འདི་ཉིད་སྟོགས་གང་ཐད་ནས་ཆན་
 རིག་དང་མཐུན་པའི་གོང་འཕེལ་འགྲོ་རྒྱར་ཡང་སྒྲུལ་མ་བཟང་པོ་ཞིག་ཐེབས་
 བྱུང་བའི་རེད་སྟམ་པ་བཅས་མཆམས་སྦྱར་ཞུ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་རང་རེའི་
 གསོ་རིག་གི་སྦྱེད་ཆལ་མངོས་ལྷན་ལྷན་པ་འདི་དུས་ནམ་ཡང་མི་ཉམས་གོང་
 འཕེལ་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་ལུ་མཐུད་འབད་བཅོན་གནང་གལ་ཆེ་ཞུའོ།

ཁོ་ཏུ་ཆོ་རྣམ་ནས།

1991ལོའི་ཟླ་1ཆོས་15ཉིན།

ལྷན་སྒྲིག་པའི་གདམ་

ལྷན་གྱི་ཐོད་ཤན་ལྷན་གྱི་གསེར་གྱི་ཐ་སྟད་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་ལྷན་སྒྲིག་
བྱེད་པ་ནི་ཁོ་ལོ་ལྟ་བུའི་སྒྲོ་བརྒྱལ་བདག་གིས་སྤྱོད་བྱའི་འོས་སྒྲུ་མི་ཆེ་མོད། འོན་
ཀྱང་དེ་ལྟ་པར་ཆད་ལ་གཤག་ལས་རིག་པས་མཚོན་ཐོད་ལྷགས་གསེར་གྱི་ཐ་སྟད་
གཞི་རིག་པའི་ཐ་སྟད་དང་དེང་རབས་གསེར་གྱི་མིང་ཆོག་གཉིས་ཤན་ལྷན་
ནས་འཁོད་པའི་ཆོག་མཛོད་དམ་དཔེ་དེབ་འདྲ་ཅི་ཡང་མ་མཐོང་བ་དང་།
སྐད་གཉིས་ཤན་ལྷན་པའི་མིའི་ལྷན་པོའི་གནས་ལྷགས་ཀྱི་བྱུང་ཆའི་ཐ་སྟད་འདི་
ཅམ་ཞིག་ལྷན་སྒྲིག་བྱེད་པའི་ཀུན་སྤྱོད་ནི་ཅུང་ལྟ་མོ་ནས་ཡོད་པའི་ཁར། དེང་
ཆར་ཐོད་སྤྱོད་ས་ཐོད་ལྷགས་གསེར་གྱི་སྤྱོད་ལྟ་ཆེན་མོར་བཟུང་བྱེད་པའི་སྐལ་
བ་བཟང་པོ་དང་ཡང་ལྟན་པར་བྱུར་ལྷགས། བསམ་དོན་དེ་དངོས་སྒྲུ་ལག་ལེན་
དུ་བཟུར་ནས་སོ་པག་འཕངས་ཏེ་གཡང་ཁེ་འདྲེན་པའི་དཔེ་ལྟར་སྤྱོད་ལྟན་ནམ་
དཔྱོད་ཅན་ནམས་ནས་རྗེས་མར་འདིའི་སྤྱོད་ཀྱི་དཔེ་དེབ་གང་མང་ལྟ་ཆེའི་སྤྱོད་
དོན་མི་སྤྱོད་ནམས་ཀྱི་གཟིགས་མོར་ལྷན་པའི་སྐལ་བར་ཅམ་དུ་ཆོད་ལྟའི་དེབ་ལྟ་
བུ་ཞིག་བཏོན་པ་ཡིན།

རང་རེའི་ཐོད་རིགས་ལ་གནའ་ལྟ་མོ་ཞིག་ནས་རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་གནས་
པའི་མི་རིགས་གཞན་ནམ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་བྱུང་འཕགས་རང་
བཞིན་ལྟན་པའི་ཤེས་རིག་ལག་རྩལ་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཏེ་རང་གི་
ཞན་ཆར་ཁ་སྤྱོད་དང་། འབྲས་ཆང་། སྤང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་ལམ་
སྤྱོད་བཟང་པོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། གངས་སྤྱོད་ས་གསེར་གྱི་སྤྱོད་བཅུད་དེ་

《དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞི》ལ་མཆོན་ནའང་། བོད་རིགས་ངལ་ཚྭ་མི་དམངས་
 གྱིས་མཆོ་བོད་མཐོ་སྐང་སྤེང་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་དུ་ནད་རིགས་ལྷ་ཆོགས་
 དང་འཐབ་ཚོད་བྱས་པའི་སྐབ་བཅས་ཀྱི་ལག་ལེན་དང་ཉམས་སྦྱང་རྣམས་
 མཉམས་བསྐྱམས་ཐོག རྟེན་འབྲུད་གསར་བཏོད་ལ་མཁས་པའི་གཡུ་ཐོག་ཡོན་
 ཉན་མགོན་པོས་རྒྱ་དཀར་ནག་སོགས་མི་རིགས་གཞན་གྱི་དགེ་མཆོན་ལྷན་པའི་
 གསོ་རིག་གི་སྤྱི་བཅུད་མང་པོ་སྤྱད་ལེན་བྱེད་མཁས་པོ་བྱས་ཏེ་ཙོ་མ་སྤྲིག་མཛད་
 པ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་རང་རེའི་ཆོ་རིག་འཛིན་པ་ཀྱན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་རེད།
 བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་སློབ་གསོ། ཆོན་རིག་སོགས་སྤྲིགས་གང་ཐད་ནས་
 འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བཞེན་པའི་དུས་སྐབས་གསར་པའི་ཆར་འདིར། ང་ཆོས་པ་
 མེས་རྣམས་ལ་སློབ་སྦྱང་དང་མིག་དཔེ་བྱས་ནས་ཁོང་ཆོས་ཤུལ་བཞག་གནང་
 བའི་རྒྱ་ནི་དང་མཛད་རྗེས་ལ་ངེས་པར་དུ་དབུལ་པའི་མིག་དང་ཁོང་གི་སྤྱི་
 བཞེན་གཅེས་སྤྲས་དང་རྒྱུད་འཛིན་བྱེད་པ་སྤྲུགས་སྤར་ལས་ལྷག་པའི་སྣ་ནས་
 དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་གཏོང་རྒྱ་ནི་དུས་རབས་ཀྱིས་ང་ཆོར་དགྲིས་པའི་ཁ་ཆ་
 དགོས་གཏུགས་སུ་རྒྱུར་པའི་ལས་འགན་ཞིག་རེད།

ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་སློལ་རྒྱན་གསོ་རིག་ལ་དེང་སང་ལྷ་སྤངས་འདི་འདྲ་
 ཞིག་ཡོད་པ་སྟེ། བོད་རིགས་ཀྱི་དེ་སྤེའི་གསོ་བ་རིག་པའི་ནང་དོན་ཡོད་ཆད་
 སུལ་དུ་བྱུང་བ་ཉག་གཅིག་ཡིན་པས་དེ་ལ་དབྱེ་ཞིབ་རྟོག་དཔྱད་དང་གོང་འཕེལ་
 གཏོང་དགོས་མེད་པར་ངོས་འཛིན་པ་དེ་རེད། དྲང་མོར་བཤད་ན་རང་ཉིད་ཀྱི་
 སློལ་རྒྱན་རིག་གནས་རྣམས་ཐོར་བའི་མི་རིགས་ནི་སྤྲུགས་རེ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་
 སློས་མེད་ལ། རང་གི་སྤར་སློལ་ཁོ་ནར་ཆགས་ཤིང་བརྒྱམས་ནས་གཞན་གྱི་སློན་
 ཐོན་རིག་གནས་ལག་ལྷལ་བཅས་མིག་གིས་མི་མཐོང་བའམ་སློབ་སྦྱང་བྱེད་
 འདོད་བྲལ་བའི་མི་རིགས་དེ་ལའང་སྤྲུགས་རེ་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ནི་སློས་ཅི་དགོས།

དེའི་ཕྱིར། ང་ཆོས་ཐོག་མར་《དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞི》ཡིས་གཙོས་པའི་
 རང་རེའི་གནའ་པོའི་གསོ་རིག་གི་གཞུང་ལ་ལོགས་པར་སྦྱངས་ནས་ཟང་གཞི་

བཟུང་པོ་ཞིག་བཅུགས། དེ་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཕྱི་ཆར་མས་པེད་སྤྱོད་ཕྱིད་བཞིན་
 པའི་དེད་དུས་གསེར་གི་དགེ་མཚན་ནང་འབྲེན་ཕྱིད་རྒྱུ་བརྩོན་པ་ལྟར་ལེན་
 བྱས་ན་ད་གཟོད་པོད་ཀྱི་གསེར་གི་སྤྱིད་ཆལ་ཐུར་བས་མཛེས་སྟུག་ལྟར་ཞིང་
 ལུན་སྟུང་ཁེ་ཆོགས་སུ་འགྲོ་བ་ལ་གདོན་མི་ཟེམ། དེ་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་ཐོན་གསེར་གི་
 གི་སྤྱིད་བཅུད་དང་དགེ་མཚན་ནང་འབྲེན་ཕྱིད་པ་ལ། དང་ཐོག་གསེར་གི་
 མ་ལག་གི་རིག་པ་ལྟེ་སྤྱི་ལྟགས་དང་། གཤག་ལས། བཟུང་པོ་ཞིག་གི་ཕྱི་མིང་
 དང་ཐ་སྤྱད་ན་མས་རང་གི་སྤྱོད་ཡིག་ལ་བཞེན་ནས་པོད་ལྟགས་གསེར་གི་ནང་དུ་
 གཅིག་སྟུར་དང་གཏན་འཁེལ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་ཆགས་དགོས་པར་སྤྱོད་ནས།
 ལུན་ནས་ཐངས་འདིར་སྤྱད་གཞིས་ཤན་སྟུར་བའི་གཤག་ལས་རིག་པའི་ཆ་བའི་
 ཐ་སྤྱད་ཅུང་ཆ་ཆར་བཞིག་སྤྱིག་པའི་ཁྲལ་བྱས་པ་ལགས།

དེ་བའདི་སྤྱིག་སྟུར་ཕྱིད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་《དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞིའི་》
 ལུས་ཀྱི་གནས་ལྟགས་ཀྱི་དཀོངས་དོན་དང་མིང་བརྟ་གཞིར་བཞག་ཕྱིད་རྒྱུད་
 དང་འབྲེལ་བ་གང་ཅུང་ནས་གསལ་བའི་རང་མེད་གསེར་གི་སྤྱོད་རྒྱུན་ཐ་སྤྱད་
 རྣམས་སྤྱི་འདོན་དང་པོད་སྤྱོད་ཕྱིད་གང་སྟབས་བྱས་པ་དང་། ཐང་གཞི་དེ་ལ་
 བཞེན་ནས་པོད་ལྟགས་གསེར་གི་ནང་ཐེད་པའི་ཐ་སྤྱད་རྣམས་གསུང་དུ་བརྒྱུར་
 བརྩམས་ཕྱིད་ཀ་ཐེད་བྱང་། ཐ་སྤྱད་དེ་དག་སྟུར་སྟུན་ཕྱིད་སྟབས་པོད་ལྟགས་
 གསེར་གི་སྤྱོད་རྒྱུན་ཐ་སྤྱད་ཀྱི་གཞི་ཅའི་བྱད་ཆོས་དང་དབྱུད་བརྒྱུར་དབྱེ་ཞིབ་
 བྱས་ཤིང་། ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་དཔར་སྟུན་བྱས་པའི་གསེར་གི་འབྲེལ་ཡོད་
 བརྒྱུར་དེ་བའ་ཁག་ལའང་དབྱུད་གཞི་བཅས་བྱས་ནས་པོད་ལྟགས་གསེར་གི་
 རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཁྱུར་ཅི་རུས་གང་སྟབས་བྱས་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་རིགས་པའི་
 གཞུང་ལྟགས་གང་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་ཐེད་པ་ནས་ཡོད་པ་དང་། ཆ་མི་ཆར་བ་ནས་
 ཆར་བ། བརྒྱུད་རིམ་མི་ལྟར་པ་ནས་ལྟར་པ་བཅས་རིམ་པས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་
 འགྲོ་བཞེས་ཉིད་ཡིན་པས་དང་ཐོག་ནས་ཀུན་གྱི་སྤྱོད་རྩལ་པ་ཞིག་ཡོད་རྒྱ་
 ཁག་པོ་རེད།

དེབ་འདིའི་ནང་ཁྱོད་བསྐྱེམས་གཤག་ལས་རིག་པའི་ཙ་བའི་བ་སྟང་ཆིག་
སྟང་ལྟག་བསྐྱེམ་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་ཁོངས་གཏོགས་སམ་མ་ལག་སྟང་བརྒྱད་
རིམ་ལྟན་པའི་སྟོན་སྒྲུབ་གསལ་བཤད་ཅུང་ཟད་དང་བཅས་ཏེ་བསྐྱིགས་ཡོད་ལ།
དཔེ་རིས་ཀྱང་ཅུང་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་བྱུང་དུ་བཞུགས་ཡོད།

དེབ་འདི་སྟུར་སྒྲིག་བྱེད་པའི་མིག་སྒར་གྱི་དམིགས་ཡུལ་ནི། དེར་སྟོན་
པོད་ལུགས་གསེར་གྱི་ལ་རྒྱས་མེད་པའི་སྟོན་མཐུན་ལ་ལས་བྱུང་ལུགས་སྟན་བཙས་
འཕྲོད་བཞེན་གྱི་ཤེས་བྱ་ཁག་ཚོམ་སྟུར་བྱེད་དུས། རང་རེའི་གསེར་གྱི་སྟོན་
རྒྱན་བ་སྟང་མང་པོ་ཡོད་བཞིན་དུ་མིང་གསལ་ར་མ་ལུག་ཉ་བྱུག་ཡོར་སྟན་བྱས་
ནས་དོན་མེད་གྱི་སྟང་ལ་མི་བཞེན་པའི་ཆེད་དང་། གཞན་ཡང་པོད་གྱི་གསེར་བ་
རིག་པར་སྟོབ་སྟོབ་བྱེད་མཁན་སྐལ་མཉམ་དག་གིས་ལུས་ཁམས་ཀྱི་བྱུང་ཆ་ཙ་
དུས་ཤིག་མེད་ཀྱི་གནས་ཡུལ་དང་ནམ་པ་བཅས་རི་ལྟར་ཡོད་མེད་ཐད་དུས་
ཆེད་ཅུང་ཚོས་སུ་བཏང་ནས་མཛོད་བསམ་དང་དཀའ་ཆོགས་ཅི་ཡང་མྱོང་མི་
དགོས་པར། ཤན་སྟུར་གྱི་བ་སྟང་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་གཤག་ལས་
རིག་པའི་དཔེ་རིས་རྒྱས་ཤིང་གསལ་བ་གང་མང་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་ཐྱིང་ནས་
མཐུབ་ཚུགས་སུ་ངོས་བཟུང་ཆོག་པ་བཅས་ཀྱི་དགོས་མཁོར་གཞིགས་པ་ལགས་
མོད། འོན་ཀྱང་མཁས་མཆོག་དག་ཆོས་ཀྱིས་“རྒྱ་པོ་སྟུ་རྒྱལ་འབུམ་ལ་དོན་
ཅུང་དང་། ཕྱི་ལོ་བསྟོན་ནམས་ཐར་ལ་དོན་ཆེན་ཡིན་”ཞེས་པའི་དཔེ་དུ་འགྱུར་
པ་ལའང་ཁྱིགས་ཁྱིགས་མེད་དོ།

ཐན་གྱི་དེབ་འདི་ལ་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་ཆེད་གཉེར་མཁས་ཅན་སྟོབ་
དཔོན་ཆེན་མོ་བུམས་པ་འཕྲིན་ལས་མཆོག་གིས་བྱུགས་ཁུར་དང་རྒྱབ་སྟུར་ཆེན་
པོ་གནང་བ་དང་། མཁས་པའི་དབང་པོ་དགེ་ཆན་ཆེན་མོ་ཁྱོ་རུ་ཆེ་རྒྱལ་མཆོག་
ནས་མཛད་བེལ་ཆེ་བའི་བྱུག་ལས་ཁྱོད་དུ་དེབ་འདིའི་འགོ་བརྗོད་བྱུག་ཚོམ་
གནང་བྱུང་བ་བཅས་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ལ་ཁོ་ངོས་སྟོང་ཐག་པ་ནས་བྱུགས་རྗེ་ཆེ་
ཞུ་རྒྱུ་དང་། གཞན་ཡང་ཁོ་ངོས་དེབ་ཅུང་འདི་ལ་རྒྱབ་སྟུར་དང་རོགས་རམ།

སྤྱལ་མ་དང་དགོངས་འཆར་བཅས་བརྟོན་ཚུང་བའི་དགེ་ཆན་བཀའ་དྲིན་ཅན་
གསེ་རིག་གཞུང་ལུགས་སྤྱོད་བའི་དབང་པོ་བསམ་གཏན་ལགས་དང་། རྒྱུངས་
སྤྱན་ཅིས་ཁང་གི་སྤྱན་པ་བག་སྒོ་ལགས། བཅེན་སྒོགས་ཨོ་རྒྱན། དཔལ་ལྷན་
འཕྲིན་ལས། ཆོས་རྒྱལ། རྩོམ་བཅས་ལའང་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ལྷ་རྒྱ་ཡིན།

སྤྱིར་ན་ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་མཐའ་དང་ཆད་བརྒྱུད་མེད་ལ་མའི་ཤེས་རྒྱ་
དང་ཉ་རྒྱལ་ཆད་བཀག་ཡོད་པ། རྒྱུ་སྤྱོད་ཁོ་བོའི་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱ་ཆད་ཞན་པ་
དང་། ལྷག་པར་དུ་གསེ་རིག་གཞུང་ལུགས་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱས་པའི་དུས་ཆེད་
བྱང་ཞིང་སྤྱང་བ་ཏུ་ཅང་དམན་པས་ན། རྩོམ་འབྲུལ་རྩོངས་འགལ་གྱི་ཆ་འབྱུང་
བ་ནི་གདོན་མི་བཅས་སྤྱད་སྤྱར་ལས་ལྷག་པའི་རྒྱ་ནས་དག་བཅོས་བྱས་ཏེ་ཇི་
བཟང་ཇི་ལེགས་སྤྱོད་པའི་ཆེད་དུ། གཞུར་གནས་མཆོན་ལྷན་དག་གིས་ལྷག་
བསམ་བཟང་པོའི་དགོངས་འཆར་འདོན་གནང་ཡོད་པ་ལྟ།

བསྐྱུར་སྤྱིག་པས་ཉ་ས་རུ།

ས་བཅད་དང་པོ། འགྲུལ་སྐྱོད་མ་ལག

(运动系统)

མི་ལུས་ཀྱི་འགྲུལ་སྐྱོད་མ་ལག་ནི་རུས་པ་དང་། རུས་པ་སྐྱེལ་བྱེད། རུས་
སྐྱོམ་གྱི་མིམ་བཅས་གསུམ་ལས་གྲུབ། དེས་མིའི་ལུས་ཁམས་ལ་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་།
འདེགས་སྐྱོར། འགྲུལ་སྐྱོད་བཅས་ཀྱི་བྱེད་རུས་འདོན་པར་མ་ཟད། མིའི་
རིགས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ངལ་ཚོལ་ལ་སོགས་པའི་འགྲུལ་སྐྱོད་མཐའ་དག་པལ་ཆེར་
དེར་རག་ལས་ཡིད།

དང་པོ། རུས་པ།(骨)

མི་ལུས་ཀྱི་རུས་པའི་གནས་ལུལ་མི་འདྲ་བའི་སྐྱེན་གྱིས་མགོ་བོའི་རུས་པ་
དང་། བྱང་ཁྱིག་གི་རུས་པ། ཡན་ལག་གི་རུས་པ་བཅས་གསུམ་དུ་སྐྱེ་ཡིད་ལ།
རུས་པའི་བྱེད་བྱིབས་སམ་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་པར་གྱིས་རུས་རིང་དང་།
རུས་སྤང་། རུས་ལེབ། རུས་པ་ཀོང་གྱིང་བཅས་རིགས་བཞིར་སྐྱེ་ཡིད།
གཞན་རུས་པ་ལ་ལུས་བྱངས་བདུན་གྱི་ནང་གསེས་ཁྲག་བརྩོ་བའི་རུས་པའང་
ཕྱེད་ནོ།

རུས་པའི་དུམ་བུ་འདྲེན་པའི་སྐབས་སུ་བོད་ལྷགས་གསེར་རིག་རྩ་རུས་པའི་
དུམ་བུ་360དང་། དེང་རབས་གསེར་རིག་རྩ་མི་དར་མར་དངོས་བསྟན་རུས་
པའི་དུམ་བུ་206ཡིད་པ་གཉིས་དེའི་སྤངས་དང་བཟང་ཚུལ་ཅམ་མི་འདྲ་བའི་
དབང་གིས་གངས་ཀྱི་མང་ཁུང་ཤོར་བ་མ་གཏོགས་དོན་ཐོག་དངོས་ཡིད་གཅིག་
རང་ལ་འཁེལ་བཞིན་མཆིས།

骨质 རུས་ཐུ།

骨密质 རྒྱུ་པའི་རུས་པ།

(མཐེགས་རུས།)

骨松质 རུས་པ་ལྟ་བུ་ཅན།

(སོ་བ་རུས།)

骨髓 ཀླང་མར།

骨膜 ཤ་གདན། (རུས་སྒྱི།)

髓腔 ཀླང་སྤུབས། ཡ

1. མགོ་བོའི་རུས་པ། (颅骨)

མགོ་བོའི་རུས་པ་ལ་ཐང་རུས་དང་གདོང་རུས་གཉིས་སུ་བྱེ་ཆོག་ཅིང་།
དེ་ཡང་ཐང་རུས་ལས་ཐང་མཁར་རམ་ཐང་ཁོག་གྲུབ་ནས་ཐང་པར་སྤང་སྒྲིབ་
བྱེད་པ་དང་། གདོང་རུས་ལས་གདོང་གི་འདེགས་སྒྲིམ་གྲུབ་ནས་མིག་ལ་སོགས་
པའི་དབང་པོར་སྤང་སྒྲིབ་བྱེད་ཀྱི་ཡིད།

额骨 དབུ་རུས། འ

筛骨 ཟངས་ཚགས་རུས་པ། འ

蝶骨 བྱེ་ལེབ་རུས་པ། -

枕骨 ལྷག་པའི་རུས་པ།

顶骨 ཐོད་རུས།

颞骨 རྩ་ལྷན་རུས་པ། ཡ.

犁骨 གཤོལ་རུས།

下颌骨 མ་མགལ་རུས་པ། (མ་འགམ་
རུས་པ།)

舌骨 བྱེ་ཅའི་རུས་པ།

上颌骨 ཡ་མགལ་རུས་པ། (ཡ་འགམ་
རུས་པ།)

鼻骨 ལྷ་སྒྲིམ་རུས་པ།

泪骨 མིག་འཕོར་རུས་པ། (མིག་ཚུའི་

རུས་པ།)

颞骨 མཁར་ཆོས་རུས་པ།

腭骨 ཀླན་རུས།

鼻甲 ལྷ་གཞིའི་རུས་པ།

下鼻甲 ལྷ་གཞིའི་རུས་པ་འོག་མ།

上鼻甲 ལྷ་གཞིའི་རུས་པ་གོང་མ།

中鼻甲 ལྷ་གཞིའི་རུས་པ་བར་མ།

蝶骨大翼 ཐུར་གོང་རུས་པ།

鼻软骨 ལྷ་འཁྱུང་རུས།

鼻中隔 (鼻中隔骨部) ལྷ་དབུག་
རུས་པ།

牙齿 སའི་རུས་པ།

门齿 ཐུ་བྱེད་མདུན་སོ།

臼齿 (磨齿) གཙོད་བྱེད་འགམ་སོ།